

ИВАН ВАЗОВ
ЕДНА ИЗГУБЕНА ВЕЧЕР

chitanka.info

Представлението не беше се още започнало в арена Пизи, макар че девет часът минаваше. Причината на това закъсняване беше малкото още число посетители. Всички бяха седем-осем души, повечето на галерията; на първото място имаше само един офицер с жена и дете и един цивилен, седнали до самата сцена, по-близко до печката.

Неиздигнатите фитили на ламбите отпущаха мърчелива виделина въз сцената, широка, пуста и скръбна с изжулените си одрипавели декорации. Струи студено веене идеха от кулисите и из покрива, от препречените греди на който се полюшваше въжената трапеция. И сцената, и залата, също потънала в унил полумрак, докарваха неотразима тъга и меланхолия на човека. Мюссе казва: „Triste comme la porte d’une prison.“^[1] Може да се каже: „Скръбно като празна театрална зала“ — пак със същия ефект... При вратата се чернееше куп артисти и артистки — тези, последните, завити с кожуси, — които гълчаха шумно и се посмейваха; това, очевидно, ставаше да си дадат храброст, защото на всеки миг се извъръщаха безпокойно към пустата зала и се сшушукваха.

Съдържателят на арената, господин Седластон, се луташе безпокойно насам-нататък и правеше някакви излишни разпореждания — повече за апломб. При всяко отваряне вратата той се извъръщаше неволно и усърнуваше: влизаше ту някой от трупата, ту стражарин — пазител на тишината, — ту някой любопитен, който назърваше в пустата зала и си отиваше. Тоя човечец с безцветна физиономия, в късо дрипавичко сетре, със смутен ход и смутени погледи сега, през едно и също представление, минаваше в повече метаморфози, отколкото Юпитер при своите любовни похождения: той беше съдържател на арената, директор на трупата, акробат при въжеигрането, палячо — при комическите излазъци; при тробенето сцената — слуга, в пантомима — маркиз или разбойник!

Господин Седластон направи знак на музиката, загнездена в галерията, над сцената. Тя засвири някак плачливо и тъжно, като на погребение, па подир една минута млъкна. Свирачите взеха да си прибират инструментите в кутиите, като роптаеха. Седластон бежешката се качи при тях и подир разпалени някакви препирни, съдружени с големи ръкомахания, сполучи да ги задържи.

Тъгата, меланхолията и студът се увеличаваха в залата; само публиката се не увеличаваше. На десет часа тя беше нарасла на единайсет души. Безнадеждна убитост лежеше по лицето на артистите; ония, които стояха при вратата, вече не се чуваха, те стояха умълчани и неподвижни. Жумящите ламби хвърляха още повече тъга в тая тъга. Седластон постоянно сновеше между залата и сцената и даваше разпореждания безцелни. Той сякаш искаше да следва мъдрата поговорка: „Залудо шетай, залудо не стой!“

Офицерът, едър господин, с пълно червендалесто, доволно лице, с черни мустаци, погледна златния си часовник и каза:

— Минува десет и четвърт!

После се обърна към съседа си и прибави с досада:

— Три вечери наред идем, и все тая история: няма публика и ни повръщат назад парите. Това е най-послед подигравка с хората! Да знаех, нямаше в тая студена нощ да влача децата от оня край на града.

— Защо не идете на театъра в Славянската беседа? Там човек е сигурен, че не ще има подобна неприятност.

— Ходил съм там, но дойдох и тука.

— За разнообразие, разбира се?...

Офицеринът потресе главата си в знак на отрицание.

— Не ви се харесва играта там?

— Да кажа, че лошо играят, нямам право — подзе офицерът, като си притегли предниците на шинела. — Нашите актьори играят даже твърде сполучливо... Но, как да ви кажа, самите представления не ми се харесват...

— Драмите тоест?

— Да, драмите... Не казвам и за тях, че са лоши... Напротив, много добре са съставени... Но защо избират именно такива, които те правят да си излизаш от театъра като болен, с разстроени нерви и през нощта да не можеш да спиш от безобразни мисли?... Не съм нито страшлив, нито много деликатен темперамент — в Сръбската война аз гледах страхотии и оставах хладнокръвен, — но тука не мога да присъствувам спокойно на тези мрачни сцени и ужаси... Тая зима ходих пет пъти на българското представление и представете си — все подобни неща: убийства, самоубийства, кръвопролития, отчаяния, полудявания, отравяния, даже един път изнесоха на сцената носило с мъртвец, и като същи мъртвец! Не запалиха само тамян! Драмата

Клавиго беше. Кому не пропълзяха тръпки при това зрелище нощно време?... Не е нито хубаво, нито хуманно... Такива пиеси аз ги наричам просто спекулиране въз нервите на публиката... Тя съвсем не за такова развлечение иде в театъра. Па Гете бил авторът на тая драма. Какво от това? Аз казвам, че той е написал една отвратителна драма; може да е гениална, но е отвратителна на сцената! Нашият живот и така е препълнен с мизерии, проклетии и скърби... Нека литературата го описва, понеже уверяват, че тя отражавала живота, но нека сцената ни пощади от живото възпроизвеждане. Съгласете се, ние бягаме от улицата, от нейната мизерна действителност и търсим в театъра успокоение, развлечение го кажи, ако щеш — възвишение на духа в по-тиха и ясна област, а нам ни изпречват убийства, отчаяния, носила с мъртъвци и опела! И това знаете ли кога беше? През инфлуенцата, през най-лошото й върлуване, когато пред прозорците ни минаваха на деня по трийсет-четирийсет погребални колесници!... Голяма приятност да се наслаждаваме от такава гледка, нали? На, и таз вечер в Славянската беседа се представлява драма, дето има едно убийство и едно полудяване...

— „Иванко“?

— Не. „Руска“. Ето защо аз предпочитам арена Пизи. Грубо, дебелашко тука, но те правят да се смееш тези палячовци със своите вшутявки и плоски каламбури и плесници. А според мене смехът е здраве. Трябва да приучим нашите българи да се смеят, за да станат подобри човеци... Да бях министър на просвещението, аз щях да отпусна помощ на тоя беден Седластон да ни прави да се смеем, както Беседата ни прави да настръхваме...

— Дело на вкуса — забележи равнодушно цивилният. — А! Публиката се умножава с още двама души!

В същия миг един от служителите излезе на сцената и захвана да повдига фитилите на предните две ламби, които разляха радостна светлина наоколо си.

— Bravo! Маладец Седластон!... — викаше офицерът. — С четиринадесет души публика той решава да почне представлението. Я виж кураж!

Седластон се появи на сцената в чист, чер редингот вместо в дрипавия жакет, приближи до рампата и произнесе глухо към празните столове на залата:

— Господа, тази вечер представление отлага се. Молим почитаема публика да извини и назад от касата да си парите получи.

Последните думи загаснаха в гърлото му и едвам се чуха.

— Това е безобразно, господине! — кипна офицерът, който очакваше съвсем друга изненада. — Сега е трети път, как вършите това с мене!... Защо туряте афиши, а после пъдите публиката!

— Няма човеци, не видите ли? — продума с виноват снишен глас нещастният съдържател, още по-издребнял и жалък от смущение.

Офицерът със семейството си и цивилният излязоха из залата и се спряха при касата. Касиерката, същата хубавичка девойка, която трябваше в розово трико да играе на въжето, повръщаше стойността на билетите на неколцината посетители. Ръката ѝ притреперваше и на очите ѝ едвам лъщеше една сълзица.

Цивилният побутна офицера и му посочи афиша за тазвечерното представление, залепен на дъските. Той обърна вниманието му към някои редове с по-малко едри букви, които по-преди не бяха забелязали.

Тия редове бяха изумителни, невероятни! Надали в света се е появявал афиш с подобно заявление:

„Умоляваме почитаемата публика да заповяда на представлението ни тази вечер от милост и човеколюбие, защото аз и семейството ми ще умрем от глад!“^[2]

Това зловещо обаждане очевидно страдаше от голямо преувеличение, но то свидетелствуваше за безизходността, която го е диктувала.

Те се спогледаха смаяни.

Офицерът се потърка по челото:

— Ето и тука трагедия, жива трагедия... И от тази трагедия аз идех да искам развлечение... Батак живот!

Те си излязоха, без да погледнат на касата.

[1] Скръбно като вратата на тъмница. ↑

[2] Факт. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.